

Свети Сава као путеводитељ живота Николе Тесле, Михајла Пупина и Милутина Миланковића

Ово није прича о открићима и изумима наших великана који су несумњиво оставили неизбрисив траг у историји светске науке.

Ово је прича о њима као моралним обрасцима на које би требало да се угледамо. Тек кад сазнамо какви су они били људи, њихову науку можемо да видимо у правом светлу.

Тројица највећих умова српског народа Тесла, Пупин и Миланковић, загледи у звездано небо попут тројице мудраца са истока, вођени су необичном звездом која им је показала пут до Витлејемске пећине у којој је засјала светлост Богомладенца Христа као истинитог животодаваца. Та звезда за њих није био нико други до Свети Сава, као „наставник, првопрестолник и учитељ пута, који води у живот“.

Сва тројица кроз литургијски живот доживљавају виђење Божанске светлости, исте оне светлости коју је Свети Сава могао да види кроз молитвено тиховање. Фасцинирани овом светлошћу и примајући „сваки добри дар који долази од Оца светлости“ одлазе у свет да, трагајући кроз науку, дођу у познање вечне Истине. Прве светлосне сензације, према свом личном сведочењу, Тесла је доживео под сводом цркве у којој је служио његов отац.

Поставши оцима електротехнике, телекомуникације и многих научних теорија, овом свету подарили су створену светлост и све оно без чега је живот данашњег човека незамислив.

Душа сваког Србчета била је вековима надахњивана вером и делима Светога Саве.

Михајло Пупин у аутобиографској књизи *Са пашњака до научењака* износи лично сведочанство о томе како је над њим бдио дух Светога Саве: „По причи коју сам тек чуо од своје побожне мајке и, по начину на који ми је она све то испричала, моја прва јасна слика о Светом Сави била је у овоме: то је био светац који је нарочито истицао вредност књиге и вештине писања. Тек тада сам разумео зашто је моја мајка толико полагала на читање и писање. Тада сам се и зарекао да ћу се томе посветити, макар и по цену да напустим своје другове и вршњаке. Ускоро сам пружио доказа мајци да сам у читању и писању дорастао сваком свом вршњаку. И учитељ је приметио ту промену. Изненадило га је то, па је почео да верује како се десило неко чудо.“

И Пупинова мајка Олимпијада је веровала у чуда и испричала учитељу да је у сну видела како је Свети Сава положио руке на главу њеног сина и рекао јој: „Кћери Пијада, ускоро ће школа у Идвору бити тесна за твога сина. Када то буде, пусти га да пође у свет где може наћи више духовне хране за душу своји, тако жељну знања и науке.“

„Идуће године учитељ одреди да ја декламујем о светом Сави и написа оно што је требало да ја кажем. Моја мајка то исправи и упрости, па ме нагна да јој то поновим неколико пута.

Овог пута на Светог Саву држао сам прву своју беседу. Успех је био силан. Моји вршњаци, враголани, овог пута се нису засмејавали. Напротив, занимао их је мој говор, то ме још више осоколи. После тога говорили су људи међу собом: да ни Баба Батикин не би умео то тако срочити и изговорити. А моја мајка, она је плакала од радости. Учитељ је само климао главом, а попа остао као у чуду. Обојица се сложише да је школа у Идвору већ мала за мене.“

Бригу и страх који природно осећа свака мајка, Пијада је надвладала јаком вером у Христа, шаљући у свет свога сина без игде икога и игде ичега.

Као што Свети Сава у својој петнаестој години одлази на Свету Гору, ондашњи духовни и универзитетски центар, како би посветио свој живот Богу и стицању многобројних знања и вештина, тако Михајло Пупин са двадест година излази из усељеничког чамца у Касл Гардену у Њујорку и продужава свој пут до Колумбија универзитета.

У својој аутобиографији, која спада у обавезну лектуру у америчким школама, Пупин полази од питања „Шта сам ја донео Америци?“ Предајући себе у потпуности науци и америчком народу, он тиме сведочи о несебичној црти своје личности. Тиме он више чини за свој народ, помажући га несебично на сваком пољу више него да је остао у Србији. У томе се он угледао на Светог Саву који одлазећи на Свету Гору и поставши монах и архиепископ, неупоредиво више чини за наш народ него да је остао принц и постао владар.

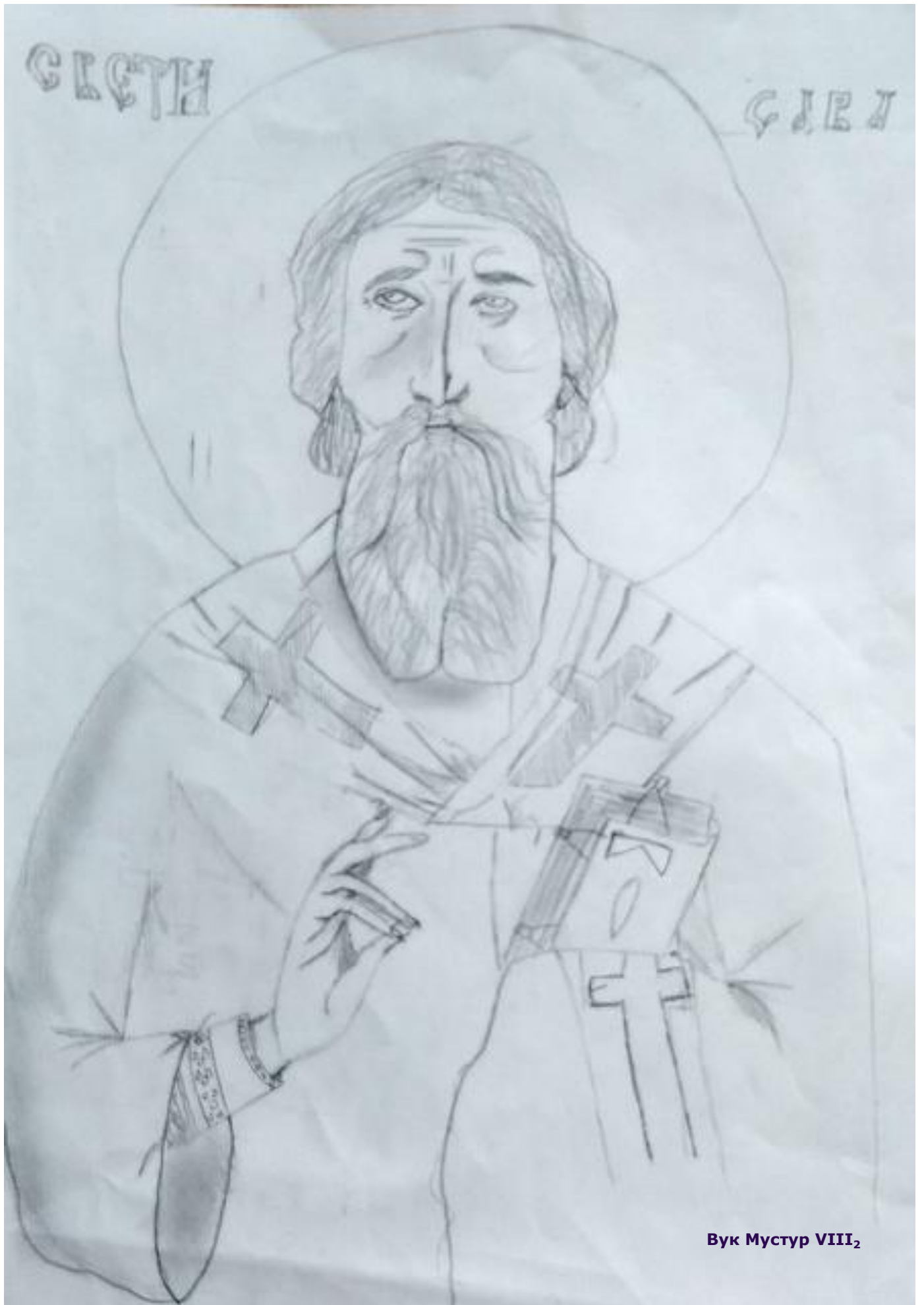
Александра Поповић IV₃

Дошавши са пашњака до научењака и поставши професор и председник многобројних удружења, није заборавио на своје корене, често називајући себе земљорадником и пастиром. Он се често враћао свом дечачком животу на селу који му је био инспирација за многобројне проналаске и изуме.

Често је говорио да га је наука учинила бољим хришћанином, а његова љубав према свом народу је изнедрила велика дела милосрђа. Сво стечено богатство подарио је свом народу. Трудио се да привредно ојача српски народ, поделио је преко 20000 стипендија српским ђацима и преко 1500 дарова нашој цркви, образовању и Београдском универзитету.

За одбрану српског народа у балканским ратовима и током Првог светског рата на његов позив одазвало се преко 20000 добровољаца из Америке.

Током Првог светског рата Србија због економске ослабљености није могла да подигне ратни кредит за набавку оружја. Пупин залаже све што има као гаранцију за тај кредит, а један од његових пријатеља банкара упозорава га да због тога може пропасти, на шта Пупин одговара: „Ако пропадне Србија, нек пропаднем и ја.“

Вук Мустур VIII₂

Олујна ноћ 10. јула 1956. године у којој је рођен Никола Тесла, испуњена севањем муња, најавила је његов живот као детета светлости. Рођен као слабашна беба добија монашко име Николај које би требало да га штити и чува, а које је указивало и на његов живот који је попут монашког био пун одрицања и аскезе.

Васпитаван у православној вери, своју преданост Богу описује у аутобиографији *Моји изуми*: „Још од младости пре спавања, клечећи на коленима, молио сам се Богу. Тако сам се молио све до педесете године. Од тога се доба молим другачије. Но то је свеједно, суштина је иста, ја се молим Богу сваког дана." Молио се оним молитвама којима га је научио његов отац и оне су њему биле највећи генератор енергије. Иако је жеља његове породице била да он буде свештеник, његово призивање од Бога је било да свој живот посвети Богу као научник.

Пут Николе Тесле је по многочему био светосавски пут. По личном сведочењу, још од раног детињства је показао жеђ за књигом, која је била толико велика да је изазивала и забринутост родитеља и његових професора. Он би тајно ноћу читао, скривен од погледа родитеља, палећи жишку испод јоргана и запушујући кључаоницу: „Учио сам туце језика, проучавао литературу и уметност, провео своје најбоље године у књижницама читајући све што би ми дошло под руку и осетио сам да сам траћио време, али убрзо сам схватио да је то било најбоље што сам икада учинио.“

Иако није био монах у традиционалном смислу речи, његов је живот био препун монашких подвига и искушења, која је показао на многобројним примерима одрицања од многих порока, богатства, хране, а често је и мало спавао. Увек се радовао сусрету се другим људима. О његовом поштењу и посвећености својим пријатељима постоје бројна сведочанства. Једном приликом је седео са Вестингхаусом, једним од највећи индустријалаца Америке који је указао поверење Тесли када нико други није. На столу су стајали уговори по којима би Тесла могао бити један од најбогатијих људи света, а пропао би поменути индустријалац. Тесла је цепајући оба уговора рекао: „Ја не желим да уништим човека који је веровао у мене онда када нико други није.“

Иако га овде помињемо као трећег у низу наших великана науке, Милутин Миланковић је најцитиранији српски научник свих времена. Познат по открићима многих патената, календара и астрономске теорије климатских промена, која је данас више него актуелна, остаће упамћен и као велики родољуб који остављајући удобност и преивилегије професора у Бечу, долази у Београд да буде професор нашим студентима.

Оно што је одликовало сву тројицу научника јесте пре свега велико страхопоштовање које су имали према својим родитељима, а поготово према мајкама. Михајло Пупин би увек устајао на помен своје мајке и говорио најлепше речи благодарности и хвале.

Сва тројица са највећим поносом истичу српску народну традицију која се огледа и кроз епско песништво. У њему је на најтананији начин уткан хришћански дух чојства наших предака.

Милутин Миланковић имао је само шест година када је први пут чуо стихове песме „Марко Краљевић и Муса Кесеџија“ које му је отац читао. После првог читања ове песме и стихова како је изведен Марко пред цара, како га је убила мемла од камена и како је поцрнео као камен сињи, Милутин је бризнуо у плач, због чега његов отац није желео да настави са читањем. На Милутинову молбу, уз обећање да неће плакати, отац је прочитао песму још два пута. Сутрадан Милутин је пред оцем рецитовао стихове ове песме, и после дела: „Јеси л’ ђегод у животу, Марко?“ „Јесам, царе, али у рђаву“, његов отац је, гледајући га онако слабашног, заплакао.

Никола Тесла нам доноси и своје лично виђење епског народног песништва: „На Косову пољу пао је, пошто је усред војске распорио султана Мурата II, Милош Обилић, најплеменитији српски јунак. У Милошу видимо мученика, јер он не умире лаком смрти на бојноме пољу као грчки јунак, већ плаћа за своје смело дело животом на страшном мучилишту. Није стога чудо што песништво народа подобног да дâ такве џинове веје духом племенитости, јунаштва и великодушности. И сам челик-јунак Марко Краљевић у коме се доцније оличава српско јунаштво, јадикuje побеђујући Мусу Кесеџију:

„Авај мени до Бога милога
Гдје погубих од себе бољега!“

У овим речима огледа се највећа хришћанска врлина, а то је поштовање непријатеља и одсуство било каквог ликовања над њим. Јер када човек себе одмерава милостивим Богом, увек друге види већим од себе.

Не постоји народ који је више страдао од српског народа и због тога смо морали постати народ песника, јунака, мислилаца и научника. Попут Светог Саве, тројица наших великана на темељу вере надограђивали су сва своја знања, проналаске и изуме, примајући их као дар од Бога. У знак захвалности Њему, предали су их читавом свету. Иако су деценијама били заборављени, или искривљено представљани, њихова вера и добра дела нису могла бити дуго сакривена, јер „не може се град сакрити кад на гори стоји“. Светосавље би могло постати само мит или легенда уколико као истински начин живота не би постојало и данас у животима многих од нас, као што је било присутно у животима поменутих научника.

Литература

За израду овог текста ученици су користили књиге:

Александра Нинковић Ташић и Бранислав Станковић: *Звонари Слободе*, Catena Mundi, Београд 2019.

Михајло И. Пупин: *Са пашњака до научењака*, Агапе књига, Београд 2017.

Александра Нинковић Ташић и Милорад Дурутовић: *Ја Никола Тесла*, Агапе књига, Београд 2019.

Никола Тесла: *Моји изуми*, Агапе књига, Београд, 2017.